

MANAGEMENTUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE ȘI ÎNCURAJAREA ACTIVITĂȚILOR DE INOVARE

Autor: Zinaida SCUTARI

Conducator stiintific: conf. univ., dr. Tudor ALCAZ

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Rolul exclusiv al creației intelectuale și inovării pentru destinele civilizației umane și activitatea antreprenorială, necesitatea încurajării proceselor de elaborare și implementare a inovațiilor, specificul și complexitatea dezvoltării bazate pe cunoaștere, determina oportunitatea promovării unui nou tip de management. Acesta este axat pe activitățile de creare ,protecție și valorificare a produselor intelectuale, inclusive a rezultatelor cercetărilor științifice, întru asigurarea utilizării eficiente a tezaurului de cunoștințe și informații acumulate pe parcursul evoluției societății umane, crearea condițiilor optime pentru generarea unor cunoștințe noi și aplicarea practică a acestora.*

Cuvinte cheie: *proprietate intelectuală, management, inovare, gestiune, activități inovatoare.*

1. Actualitatea managementului proprietății intelectuale.

Pe parcursul ultimelor decenii, în Occident s-a produs o avalanșă de cercetări în domeniul managementului cunoașterii în ansamblu, managementului cercetării-dezvoltării, inovării, proprietății intelectuale, activelor imateriale etc., care s-a extins ulterior și asupra spațiului din care face parte Republica Moldova. Acest boom al cercetărilor consacrate domeniului vizat, desigur, este o consecință a evenimentelor de ultimă oră ce s-au soldat cu modificarea radical a rolului cunoștințelor, informațiilor, inovării și proprietății intelectuale în asigurarea ascensiunii economice și a ritmurilor de creștere. Pornind de la diversitatea enormă și complexitatea domeniului managementului cunoștințelor, inovării, capitalului uman, activelor imateriale etc., de la titlul și obiectivele principale ale prezentei lucrări în cadrul acesteia ne vom axa preponderent pe gestiunea proprietății intelectuale. Desigur, în activitățile pur practice, dispersarea strict și gestiunea separată a domeniilor aferente proprietății intelectuale nu poate fi efectuată în deplină măsură, activitățile respective reprezentând de facto un process extreme de complex. Totodată, în proprietatea

intelectuală ca obiect al gestiunii se reflecta în mod evident specificul celorlalte fenomene înrudite:

Cercetării-dezvoltării, inovării, cunoștințelor și informațiilor. Acest specific se datorează unor particularități ce țin de originea fenomenelor în cauză, printre care cele mai importante au fost parțial menționate anterior și se referă la următoarele :

- caracterul imaterial, virtual al obiectelor în cauză;
- proveniența spirituală;
- ponderea sporită a factorului timp cauzată de efectele întârziate ale activității de cercetare-inovare;
- caracterul imprevizibil al activității de creație;
- gradul înalt de incertitudine al valorificării creațiilor intelectuale, ce conduce la riscuri aferente extrem de ridicate, care desigur se manifestă în procesul de gestionare a acestora;
- ponderea enormă a factorului axat pe personalitate care este generatorul tuturor produselor intelectuale.

În calitatea sa de domeniu cu un grad avansat de integrare în dezvoltarea economic și social, managementul proprietății intelectuale, sub aspect conceptual, impune o îmbinare a contextelor: macroeconomic, microeconomic și structural.

a. Aspectul macroeconomic.

Aspectul macroeconomic al gestiunii proprietății intelectuale include o totalitate de activități de ordin administrative, organizațional și legislative, menite să asigure funcționarea eficientă a domeniului la nivel național și internațional. În gestiunea activităților menționate, rolul decisive, binenteles, aparține statului și organismelor internaționale. Printre acțiunile primordiale de acest gen vom menționa :

- adoptarea unei baze legislative adecvate pentru o protecție eficientă a produselor intelectuale în condițiile economiei de piață și asigurarea respectării prevederilor acesteia;
- crearea unui oficiu național responsabil pentru buna funcționare și modernizarea continuă a sistemului de protecție a proprietății intelectuale, organizarea activității de examinare a cererilor de acordare a protecției cu înregistrarea și eliberarea titlurilor de protecție;
- elaborarea și promovarea politicii de stat în domeniul proprietății intelectuale.

Nivelul macroeconomic al gestiunii proprietății intelectuale, pe bună dreptate, se asociază cu exigențele politicilor de stat în domeniul

C&D și strategiile inovaționale, realizarea cărora, în ultimii ani, tot mai mult determină ritmurile creșterii economice.

b. Aspectul microeconomic.

Aspectul microeconomic (corporativ) al managementului proprietății intelectuale reprezintă activitatea de adoptare și promovare a deciziilor la nivel antreprenorial, privind elaborarea, obținerea protecției, utilizarea eficientă a produselor intelectuale în scopul realizării unor avantaje concurențiale, iar în ultimă instanță- a unor beneficii economice și profituri mai mari.

Gestiunea corporativă a proprietății intelectuale, în mod firesc, presupune prezența și buna funcționare a unor structuri investite în mod special cu realizarea complexă a funcțiilor ce țin de organizarea activităților de elaborare, protecție și utilizare eficientă a produselor intelectuale.

Principalele obiective ale gestiunii corporative a proprietății intelectuale sunt axate pe următoarele activități :

- încurajarea elaborării și preluării spre implementarea produselor intelectuale, inclusiv de la terți

- selectarea modalității optime de protecție pentru fiecare obiect în parte, asigurarea confidențialității secretelor comerciale

- utilizarea eficientă a potențialului intelectual în cadrul implementării și comercializării creațiilor spirituale disponibile

- depistarea cazurilor de utilizare ilicită a titlurilor de protecție proprii și soluționarea litigiilor aferente

- optimizarea activității economico-financiare în baza operării calificate cu activele intelectuale

- capitalizarea proprietății intelectuale prin includerea acesteia în componența capitalului social, în evidența contabilă și rapoartele financiare .

c. Aspectul structural al managementului proprietății intelectuale.

Aspectul structural al managementului proprietății intelectuale este reprezentat de mai multe tipuri de activități direcționate spre gestiunea unor obiecte separate ale PI sau unor acțiuni/sfere de activitate ce sunt menite să asigure funcționarea eficientă a domeniului în ansamblu ori a unor segmente ale acestuia.

Datorită diversității enorme a acestor obiecte și aspecte ale funcționării PI, modalitățile și instrumentarul de gestionare în fiecare caz au un specific pronunțat .

Principalele dintre aceste activități sunt axate pe următoarele aspecte:

- managementul cunoștințelor și informației;
- managementul cercetării;
- managementul inovării;
- gestiunea colectivă a creațiilor literare și artistice;
- managementul fiduciar.

Astfel, la nivel macroeconomic în Republica Moldova sa constituit un sistem de gestionare a proprietății intelectuale ajustat la valorile economiei de piață și tradițiile occidentale.

Legislația ce reglementează domeniul, actualmente se află în starea finală de armonizare cu cea a Uniunii Europene.

Mai dificilă este situația la nivel microeconomic. Însă adoptarea recentă a unor acte legislative noi, elaborarea Planului Național de dezvoltare până în anul 2011 orientat spre dezvoltarea bazată pe cunoaștere, a Strategiei Naționale de inovare creează condiții favorabile pentru activizarea procesului inovațional, perfecționarea managementului inovării, reflectarea adecvată a activelor intelectuale în evidența contabilă.

2. Oportunitatea încurajării activității inovaționale.

În conformitate cu principiile conceptului Schumpeterian al antreprenoriatului inovativ, mediul de afaceri în permanență selectează antreprenori, ce nu se mulțumesc cu ratele medii ale profiturilor și, în speranța majorării lor, investesc în inovare. Această modalitate firească și perpetuă de încurajare a inovării a acționat pe tot parcursul istoriei umane și a adus prosperitate societăților occidentale. Ea, bineînțeles, funcționează și astăzi, iar eficiența ei depinde, în mare măsură, de maturitatea și funcționalitatea mecanismelor concurențiale ale economiei de piață.

Totodată, epuizarea resurselor material, extinderea enormă a capacităților societății bazate pe cunoaștere de a soluționa problemele tehnologice și economice, dar și resursele immense ale inovării impun necesitatea stringentă a depunerii unor eforturi suplimentare de încurajare a activităților inovative ale sectorului privat, direcționarea resurselor economice în albia asigurării și accelerării tranziției societății la calea inovațională de creștere economică.

În fond, merita încurajare majoritatea tipurilor de activitate creativă ca proces generator de valori spirituală adecvate societății bazate pe cunoaștere. Concomitent, pornind de la faptul că cercetarea și inovarea

este miezul societății cunoașterii, încurajarea activității inovaționale se plasează în central politicilor și strategiilor economice și sociale actuale.

Caracterul inevitabil al tranziției la modelul inovațional al creșterii economice a impus, pe parcursul ultimilor decenii, elaborarea și promovarea de către țările dezvoltate a unor modalități complexe de încurajare a activităților de inovare. Acestea încorporează mecanisme stimulatorii pentru toate etapele procesului inovațional și include o diversitate imensă de instrumente directe și indirect de susținere, începând cu alocarea resurselor necesare C&D, încurajarea elaborării, protecției și valorificării noilor cunoștințe, tehnologii, produse și servicii.

Pornind de la dificultății generalizării în cadrul unui material restrâns a experienței mondiale de eficientizare a motivațiilor inovaționale care poate servi în calitate de obiect al unui studio special, ne vom limita la cele mai frecvente practice de acest gen utilizate în Occident. Un interes deosebit, în această ordine de idei, prezintă cele trei modele inovaționale cunoscute (euroatlantic, est-asiatic și alternative), dar și alte multiple modele utilizate pe parcursul ultimelor decenii, de asemenea, experiența unor țări ce avansează rapid pe calea promovării active a procesului inovațional: Suedia, Olanda, Finlanda, Coreea de Sud, China, Israel, Singapore etc. La fel merită atenție experiența UE de încurajare a cercetării și inovării, coordonare a politicilor inovative naționale, integrarea acestora în vederea creării unui spațiu științific informațional și inovațional european.

Bibliografie

1. *“Managementul proprietății intelectuale “*, Iurie Badîr.
2. <http://www.agepi.md/pdf/noutati/agepi-15-ani/8-Badar.pdf>